

Projekt možného zavedení jednotného systému označování obsahu audiovizuálních produktů podle věkových skupin v ČR

Vznik projektu

Projekt **Koncepce jednotného klasifikačního systému pro audiovizuální produkty z hlediska nezávadnosti pro děti a mladistvé** vznikl na základě objednávky odboru médií a audiovize Ministerstva kultury České republiky. Realizací projektu bylo pověřeno Centrum pro mediální studia CEMES UK FSV. Úkolem projektu je (a) zjistit, nakolik je v českém prostředí možné zavést „jednotný klasifikační systém pro označování audiovizuálních produktů v rámci regulace vlastní činnosti jednotlivých subjektů bez ohledu na formu jejich šíření a to v souladu se zavedenými fungujícími systémy v EU“, (b) navrhnout, jak by takový systém mohl vypadat a jaké jsou technologické podmínky jeho případného zavedení, (c) zjistit postoje veřejnosti a vysílacího sektoru k zavedení takového systému.

Východiska

Podle názoru odboru médií a audiovize Ministerstva kultury České republiky i realizátorů projektu by měl být zaveden moderní způsob automatizované klasifikace **inspirovaný systémem nizozemského institutu NICAM** (www.kijkwijzer.nl).

Klasifikace je v tomto případě prováděna zaškolenými zaměstnanci samotných poskytovatelů audiovizuálních produktů (tj. zejména výrobci českých audiovizuálních děl, distributory audiovizuálních děl a provozovateli televizního vysílání) prostřednictvím on-line počítačové aplikace ve formě dotazníku.

Základní principy systému NICAM jsou následující:

- **nejedná se o cenzuru**, ale o informaci pro spotřebitele (rodiče, děti) ve formě oznámení,
- **transparentnost** – systém je veřejný a vystavený stálé kontrole, všechny výsledky klasifikace jsou zveřejňovány. Důraz je kladen na komunikaci s veřejností,
- **validita, spolehlivost a konzistentnost** – systém prošel řadou teoretických i praktických testů, jeho funkčnost je prověřována již 5-letou praxí,
- **přístupnost kritice a flexibilita** – systém od počátku počítá se s budoucími změnami dotazníku podle měnících se společenských požadavků a vývoje technologií.

Posledně uvedená vlastnost umožňuje **přizpůsobení systému pro zemi s jinými kulturně-společenskými specifiky**, proto (a pro celkově liberální přístup) byl systém NICAM vybrán jako vhodné východisko i pro navržení českého systému klasifikace.

Realizace projektu

Projekt začal být řešen v dubnu 2008 a dokončen bude do konce tohoto roku.

Odborný tým v průběhu jara zadal externím specialistům k vypracování **odborné studie** na následující témata: srovnání situace v zemích EU, analýza stížností veřejnosti na neexistenci jednotného systému a na zařazování konkrétních AV děl do vysílání, psychologická studie ověřující holandské výsledky, technologická studie aplikovatelnosti systému v ČR, výzkum veřejného mínění a vztah současné české legislativy k problematice.

Vznikly **webové stránky projektu www.avklasifikace.cz**, jejichž úkolem je nejen informovat odbornou i širokou veřejnost o řešení projektu, ale také prostřednictvím diskusního fóra shromáždit názory na tuto problematiku. Vedle vzniku webových stránek byla zahájena tak **jednání s významnými poskytovateli audiovizuálních produktů** a dalšími subjekty s cílem zjištění jejich stanoviska k navrhovanému konceptu.

Realizační tým a kontakty

Centrum pro mediální studia CEMES FSV UK v Praze

Koordinátorka projektu
Mgr. et MgA. Tereza Dvořáková
koordinator@avklasifikace.cz

Odborný garant projektu
Prof. PhDr. Jan Jiráček, Ph. D.
garant@avklasifikace.cz

PŘÍLOHA – NIZOZEMSKÝ SYSTÉM NICAM

Někdy je dívání škodlivé

Většina rodičů si nepřeje, aby se jejich děti mohly dívat na všechno. A dělají dobře, neboť některé filmy nebo programy mohou dětem škodit.

Děti se nechají obrazy snadno ovlivnit, což již jasně prokázaly nesčetné vědecké studie. Když se například děti často dívají na výjevy zobrazující násilí, mohly by si na něj zvyknout. Je možné, že pak budou agresivní chování považovat za běžný prostředek, jak řešit problémy.

Obrazy však nepůsobí na všechny děti stejným způsobem. Důležitou roli hraje věk, ale i povaha dítěte. Některé děti lze snadněji ovlivnit než jiné. Rodiče sami nejlépe vědí, na co se jejich dítě může dívat. A Kijkwijzer jim v tom pomáhá.

Jak Kijkwijzer funguje

Televizní programy, filmy i DVD jsou v současné době označovány doporučením, od jakého věku jsou vhodné: 6, 12 a 16 let. Toto doporučení udává do jakého věku může být program nebo film pro děti škodlivý. Pokud zní doporučení „pro všechny věkové skupiny“, nepředstavuje program pro děti žádné riziko.

Kijkwijzer na základě varovných symbolů také vysvětluje, proč se věkové omezení doporučuje. Důvodem může být příliš násilí, sexu nebo odstrašující scény. Existují také symboly, které varují před diskriminací, zneužíváním alkoholu a drog a hrubým vyjadřováním.

Kijkwijzer nehodnotí vhodnost

Pozor! Věkové omezení a symboly v Kijkwijzeru nijak nehodnotí vhodnost či kvalitu filmu nebo programu.

Kijkwijzer nic neposuzuje. Takže pokud v televizním programu uvidíte následující symboly , může se Vaše osmileté dítě v klidu dívat. Neznamená to ovšem, že program je vhodný pro osmileté děti. Jeho obsah může být příliš obtížný, určený dospělým.

Kdo určuje věkové hranice

Televizní stanice, distributoři filmů a DVD jsou sami zodpovědní za doporučení pro Kijkwijzer. Nemohu si ho však sami zcela vymyslet. Pro každý program a každý film musejí vyplnit standardní dotazník, pečlivě sestavený nezávislými vědci. Výsledek pro omezení věku pak vypočítá počítač.

Kde najdu doporučení Kijkwijzeru

Doporučení pro věkové omezení a symboly Kijkwijzeru spatříme vyobrazené na začátku televizního programu. Rovněž je možné je najít na teletextové stránce 282, v rozhlasových a televizních časopisech, na obalech DVD a v kinech.

Příklad

Co to znamená, když na počátku televizního programu spatříte následující symboly?
Toto je program s násilnými a odstrašujícími výjevy, který by mohl být škodlivý ve věku do dvanácti let.

A když na obalu od DVD uvidíte toto?
Toto je film, na který se bez rizika mohou dívat děti jakékoliv věkové skupiny.

Věk a doba vysílání v televizi

Všechny nizozemské televizní stanice jsou povinné vysílat programy s věkovou hranicí 12 let po 20.00 hod večer. U 16 let je to po 22.00 hodině. Vysílání zpráv žádné doporučení Kijkwijzeru nemá, existuje tu však povinnost varovat předem, pokud se chystají vysílat šokující obrazy. Živé programy se musejí držet doporučení vysílací doby.

Zákon a povolení pro kina, prodej a pronájem DVD

Podle článku 24 Trestního zákoníku je provozovatel kina trestně stíhatelný, pokud dovolí, aby osoba mladší 16 let sledovala film, který je považován za škodlivý pro nezletilé. Pokud se provozovatel domnívá, že někomu ještě není 16 let, pak je oprávněn požádat ho o průkaz totožnosti, případně mu na film odepřít vstup. V takovém

případě nehraje roli, zda jsou děti v doprovodu jednoho z rodičů. Rovněž obchody a videotéky se musejí řídit tímto zákonem, pokud se jedná o prodej a pronájem DVD, videí a videoher nezletilým do 16 let.

Stížnosti

Rodiče někdy nesouhlasí s doporučením věkového omezení či s vysílací dobou určitého programu. V takém případě mohou podat stížnost u NICAM, organizace zaštiťující Kijkwijzer. Stížnosti vyřizuje nezávislá komise. Pokud je stížnost oprávněná, hrozí organizaci či podnikateli značná pokuta, která může dosáhnout až výše 135.000,- EUR. Stížnosti je třeba zaslat NICAM do dvou týdnů po konstatování sporné skutečnosti. S tímto krokem nejsou spojeny žádné náklady. Informace o pravidlech v Kijkwijzeru a formulář stížnosti lze obdržet prostřednictvím www.kijkwijzer.nl nebo u NICAM.

Ikony:

neškodné / pro všechny věkové skupiny

pozor u dětí do 6 let

pozor u dětí do 12 let

pozor u dětí do 16 let

násilí

strach

sex

diskriminace

zneužívání drog či alkoholu

hrubý jazykový projev

Teletext – strana 282

Většina nizozemských televizních stanic podává na straně 282 doporučení Kijkwijzeru ohledně programů, které v té chvíli vysílají.

NICAM

Doporučení Kijkwijzeru se uplatňují u televize, filmů a videa, a částečně i u mobilních telefonů. U her se využívá evropský systém PEGI, založený na principu Kijkwijzeru. Nizozemský institut klasifikace audiovizuálních médií (NICAM) provozuje Kijkwijzer.

NICAM v sobě sdružuje všechny veřejné i komerční rozhlasové stanice a oborové organizace distributorů filmů a DVD, kin, videoték a detailistů. Nizozemská státní správa podporuje NICAM a dohlíží na kvalitu provádění.

- Pracovní překlad z materiálů společnost NICAM použit s laskavým svolením společnosti NICAM.
- V originále na: http://www.kijkwijzer.nl/upload/download_pc/36.pdf.
- Upozornění: grafické návrhy ikon není možné bez omezení šířit, podléhají autorskoprávní ochraně.
- Další pracovní překlady materiálu NICAMu (odborná studie, dotazník apod.) jsou přístupné na webu www.avklasifikace.cz.